

jo rigtigt, at man ikke kan argumentere rationelt for, at Gud eksisterer (eller for den sags skyld for hans ikke-eksistens), men hvad udelukker, at man kan TRO eller HÅBE på det, man ikke kan argumentere rationelt for? Dette spørgsmål svarer hverken Rorty eller Vattimo tilfredsstillende på” (s.121, fremhævelse af JVN). Jens Viggo kender sin Kierkegaard og Sløk og det er ikke mindst herud fra, at stødet sættes ind. Han har også med gode argumenter fat i problemet om Gud som blot og bar en god ven, lige som der gås i kødet på Rortys og Vattimos udsagn om naturvidenskab som ren tolkning på linie med humanvidenskaber. Og endelig får JVN rettet op på realitetstabet hos Rorty og Vattimo vedrørende volden i verden.

Meget tyder på, at jens Viggo Nielsen kunne have skrevet en god mindre bog om religionens fremtid.

Hans-Jørgen Schanz

Antiterrorismens idéhistorie

Mikkel Thorup og Morten Brænder (red.): Antiterrorismens idéhistorie. Stater og vold i 500 år, Aarhus Universitetsforlag, 2007, 350 sider, 348 kr.

Krigen mod terror er ikke det enestående projekt, som både fortalere og kritikere kan give indtryk af – faktisk er terror og antiterror dybest set integrerede størrelser i den moderne

stats idéhistoriske DNA.

Det fremgår med kompetent klarhed af antologien *Antiterrorismens idéhistorie*, der går i dybden med både statslige og ikke-statslige voldsaktører de seneste 500 år, og som fra en række forskellige fagvinkler belyser, hvorledes diverse statsfjender, oprørere og kriminelle er blevet iscenesat og bekæmpet som ’terroristiske figurer’, der bl.a. tjener til at definere statens retslige selvforståelse og voldsmonopol.

Antologiens redaktører, Mikkel Thorup og Morten Brænder, skriver herom: »Kategorien ’terroristiske figurer’ forsøger at beskrive de idéhistoriske paralleller mellem statens karakteristik af sine modstandere, hvad enten terroristbegrebet, som ret beset er en moderne betegnelse, er blevet taget i anvendelse eller ej, fordi det er vores antagelse, at måden, hvorpå sådanne karakteristikker ytres, udgør en konstans i statens historie.«

Med denne karakteristik er imidlertid også skabt en ultimativ kategori, hvor staten og dens aktuelle magthavere kan fiksere sine kritikere, opponenter og modstandere uden for al dialogisk og moralsk (og ofte også juridisk) rækkevidde som en art inkarneret ondskab. Bekæmpelsen heraf fordrer dermed ekstraordinære tiltag, der ofte selv balancerer foruroligende på – eller overskrider – den sædvanlige grænse for hævdvundne moralske og juridiske metoder.

I et tværfagligt helhedsperspektiv afdækker hovedparten af antologiens

essays grundigt og informativt hver sine væsentlige aspekter af hele dette problemkompleks gennem århundreders statslige og ikke-statslig voldsudøvelse helt frem til det 21. århundredes aktuelle terrorismeforskning og -debat. Røverbander, sørøvere, duellant, bondeoprørere, lejesoldater, anarkister, racister, nationalister, socialister og islamister har alle indtaget rollen som statens 'terroristiske' modstandere, alt efter tidens politisk-religiøse kontekst, men forskellen på statens og terroristens vold ligger ikke nødvendigvis i metoden, men derimod snarere i legitimeringen heraf.

Både statslige og ikke-statslige aktører har f.eks. betjent sig af vilkårlige drab på civile for at berige sig selv eller med specifikke politiske eller religiøse mål for øje, sådan som vi i hovedreglen opfatter terrorister. Men som Thorup og Brænder også understreger i indledningen, betyder en sådan analyse naturligvis ikke, at der hermed impliceres nogen »empirisk eller moralsk ækvivalent« mellem staten og terroristen.

Men konstateringen er afgørende for at forstå faren ved den udbredte forenkling og demonisering af årsagerne og motiverne bag terrorfænomenet, som ikke blot er af (idé)historisk betydning, men også er af samtidspolitisk relevans i en tid, hvor magthavere og medier f.eks. gerne reducerer og fortegner islamistiske terroristers bevægelse til: »De hader vores frihed.«

Ud fra denne stereotype populisme

forstår vi imidlertid lige så lidt af terrorismens væsen, som vi formår at bekæmpe dens årsager. I stedet medvirker vi i bedste fald til symptombehandlende underminering af den almene retssikkerhed og i værste fald til en generaliserende og demoniserende marginalisering og radikalisering af muslimer i almindelighed – og på præmisser, som dybest set kun gavner konfliktens voldelige aktører, herunder al Qaeda.

I en stringent analyse af kernen i antiterrorrens såvel som terrorrens politiske retorik betoner Andreas Beck Holm denne helt afgørende pointe: »Hensigten med at understrege dette forhold er naturligvis ikke rehabiliteringen af eksempelvis al Qaedas ideologi eller handlinger. Hensigten er til gengæld at bidrage til forståelsen af, at alt det, vi afskyr ved denne ideologi, netop er et resultat af, at den demoniserer sine modstandere. (...) Vi bliver ikke klogere på vores modstander ved at demonisere ham – tværtimod. Desuden tilegner vi os dermed den samme voldelige magtterminologi, som f.eks. al Qaeda benytter sig af over for sine modstandere.«

Bidragene spænder indholdsmæssigt vidt, men er disponeret logisk og bundet overskueligt sammen af Thorups og Brænders essays, hvilket utvivlsomt gør antologien til det samlende oversigtsværk om sit emne på dansk.

Udover at være et substantielt idéhistorisk og analytisk værk i sin egen

ret, bringes endvidere en række oversættelser af vigtige kildetekster af Robespierre, Bakunin, Lenin, Sorel, Hitler, Mao Tse-Tung, bin Laden, RAF, Andrew MacDonald, Bush og Blair.

Og så er det vel uundgåeligt, at der også er indlæg, som falder igennem så stort anlagt et projekt, der rammer ned i centrum af en af tidens mest eksplosive politiske diskurser.

Når Jacob Alsted f.eks. karakteriserer tilstedeværelsen af terrorisme som et samfunds ufuldstændige »modningsproces« og fundamentalister som »umodne«, er der ikke tale om en idéhistorisk analyse, men en overfladisk holdningstilkendegivelse, som svæver frit i luften uden den empiriske og analytiske tyngde, der kendetegner langt de fleste indlæg.

Mest graverende er dog Mikkel Vedby Rasmussens forenkende og forenklede, for ikke at sige forvrængende fremstilling af terrorangrebet på World Trade Center: »Al Qaeda reagerer mod Vesten, fordi globaliseringen forandrer den muslimske verden.«

Ud fra samme overfladiske optik gør han de islamistiske terrorister til »et produkt af kulturmødet i den muslimske diaspora i Europa« og får dermed ikke alene legitimeret den udbredte ikke-forståelse af dynamikken og årsagerne bag den globale islamistiske terror, som krigs-ivrige aktører i Vesten sælger på populistisk sloganbasis, men ser også fuldkommen bort fra afgørende faktorer såsom den israelsk-palæstinensiske konflikt og

det amerikanske militæringagement i Mellemøsten og Afghanistan.

Også af andre grunde hører hans indlæg i virkeligheden til blandt kildeteksterne, for han eksemplificerer til fulde den forenklingens politik og polemik, som flere af de øvrige analyser effektivt trevler op.

Men med bærende essays af antologiens redaktører samt Carl Pedersen, Thomas Harder, Jørgen Dragsdahl, Andreas Beck Holm og mange andre illustrerer denne solide og informationsmættede udgivelse gennemgående den vigtige forskel på den forenklede terroristiske konflikt*scenesættelse*, som både statslige og ikke-statslige aktører betjener sig af, og så de komplekse bagvedliggende konflikt*årsager*.

Rune Engelbreth Larsen

Fra gravens røster til en neutraliseret tidsalder

Mikael Jalving: *Magt og ret. Et opgør med Godbeden*. Gyldendal 2007, 159 sider, 178 kr.

Historikeren Mikael Jalving, der arbejder på *Berlingske Tidendes* debatredaktion, har skrevet en stærkt polemisk bog. Gennem fire fiktive interviews af hovedpersoner indenfor den klassiske politiske filosofi tager bogen stilling til aktuelle politiske tendenser. Og hensigten er klar: At insistere på den række af hårde magtbetingelser for det politiske liv, der alt for ofte